

Zajęcia fakultatywne: 3 ECTS, konwersatorium, 30 h, 2024/2025

1	Nazwa zajęć po polsku i angielsku	Szaleństwo, melancholia, choroba i (neuro)różnorodność – od stygmatyzacji i wykluczenia do zrozumienia i akceptacji
2	Imię i nazwisko wykładowcy, tytuł/stopień naukowy	prof. dr hab. Marek Hetmański dr Maciej Wodziński
3	Język wykładowy	polski
4	Strona WWW	
5	Semestr	zimowy
6	Godzinowe ekwiwalenty punktów ECTS	<p>Godziny kontaktowe (z udziałem nauczyciela akademickiego) Wykład 30 h, 1 ECTS Konsultacje i zaliczenie Łączna liczba godzin z udziałem nauczyciela akademickiego Liczba punktów ECTS z udziałem nauczyciela akademickiego</p> <p>Godziny niekontaktowe (praca własna studenta) Studiowanie literatury Przygotowanie się do zaliczenia Łączna liczba godzin niekontaktowych Liczba punktów ECTS za godziny niekontaktowe</p> <p>Sumaryczna liczba punktów ECTS 3</p>
7	Wymagania wstępne	Nie ma wymagań wstępnych
8	Opis zajęć	<p>Głównym problemem wykładu jest trwałość, jak i zmiana w opisie i rozumieniu zjawisk psychosomatycznych oraz zachowań społecznych tradycyjnie określanych jako szaleństwo, obłąkanie, geniusz, dewiacja, choroba czy nienormalność. W ramach zajęć rozpatrzemy zasadniczo epistemiczny i społeczny aspekt tego zjawiska, w tym wyłanianie się wrażliwości na odmiennność i (neuro)różnorodność. Omówimy kryteria różnicujące w obrębie świadomości i zachowań ludzi na to co: normalne-nienormalne, zdrowe-chore, typowe-szalone, racjonalne-irracjonalne. Rozpatrzemy instytucje życia publicznego, politycznego (przytułki, szpitale, więzienia), w których powstawały i utrwały się kryteria odmienności, obcości i wykluczenia, a także systemy wartości, które je wytworzyły i wciąż sankcjonują. Przyjrzymy się, utrwalonym tradycją, normom i kryteriom włączania zjawisk życia jednostki i zbiorowości w obręb tego, co jest nazywane „normalnym”, jak i wykluczania poza jego nawias. Przeanalizujemy stan wiedzy w humanistyce, naukach przyrodniczych i społecznych (filozofii, psychologii, psychiatrii, antropologii) na temat psychopatologii zjawisk umysłowych i zachowań człowieka, jak również opiszemy współczesne sposoby konceptualizowania pojęć z tego obszaru. Podejmiemy dyskusję nad dylematami współczesnej cywilizacji i życia publicznego, w których zaznaczają się zjawiska heteronormatywności, odmienności, inności czy różnorodności postaw i wartości, a na koniec zastanowimy się nad kierunkami zachodzących w nich zmian.</p>
9	Zakres tematów	<p>1) Opis, interpretacja i dzieje tytułowych kategorii. 2) Charakterystyka wiedzy potocznej i naukowej dotyczącej normatywności i odrębności.</p>

		<p>3) Starożytne i średniowieczne źródła problemu oraz jego nowożytne ukształtowanie – od boskiego natchnienia, przez szaleństwo, chorobę, społeczną akceptację po stopniowy zanik pojęcia inności.</p> <p>4) Różnorodność stanów mentalnych, odmiennosc typów osobowości, niezwykłość i zmienność zachowań, wielość postaw i wartości – stan wiedzy potocznej, w humanistyce i nauce (psychiatrii).</p> <p>5) Rozumienie a wyjaśnianie – dwa paradygmaty analizy zjawisk psychopatologicznych w filozofii i nauce.</p> <p>6) Koncepcje Canguilhema i Foucaulta na temat normalności i patologii w życiu psychicznym i społecznym.</p> <p>7) Analiza instytucji wykluczenia, stygmatyzacji i eksterminacji zjawisk "nienormalnych".</p> <p>8) Kiedy rozum i rozsądek stały się przeciwieństwem szaleństwa?</p> <p>9) Mania – „boska iskra” czy „stygmat szaleńca”? Romantyzacja szaleństwa.</p> <p>10) Melancholia – od stanu psychiki, przez chorobę po sposób „bycia w świecie”.</p> <p>11) Aksjologiczna nie-neutralność systemów klasyfikacji stanów psychofizycznych.</p> <p>12) Czy powinniśmy chcieć zaniku pojęcia „normy”?</p> <p>13) Pojęcie „niesprawiedliwości epistemicznej” i jego znaczenie dla problemu (neuro)różnorodności.</p> <p>14) Współczesne dyskusje na temat hetero-normatywności w życiu publicznym – zjawiska LGBT+, transgresji.</p> <p>15) Podsumowanie, zebranie wniosków, ocena zajęć oraz czytanych tekstów.</p>
10	Literatura (z podziałem na obowiązkową i uzupełniającą)	<p>Obowiązkowa:</p> <p>G. Canguilhem, Normalne i patologiczne, Gdańsk 2000.</p> <p>M. Foucault, Nadzorować i karać, Warszawa 1997.</p> <p>Tenże, Historia szaleństwa w dobie klasycyzmu, Warszawa 1987.</p> <p>P. A. Brożek, J. Stelmach, Fenomen normatywności, Kraków 2023.</p> <p>M. Fricker, Epistemic Injustice: Power and the Ethics of Knowing, Oxford 2007.</p> <p>J. Medina, The Epistemology of Resistance: Gender and Racial Oppression, Epistemic Injustice, and Resistant imaginations, Oxford 2013.</p> <p>P. Pietikäinen, Madness. A history. Londyn, 2015.</p> <p>R. Yergeau, Authoring Autism, Durham 2017</p> <p>D. Draaisma, Rozstrojone umysły. Historie chorych i dzieje chorób, Warszawa 2009).</p> <p>E. Goffman, Instytucje totalne, Sopot, 2011.</p> <p>I. Hacking, Making up People, New York, 1999.</p> <p>A. Przerzanowski, Odmieńcy. Antropologiczne studium dewiacji, Warszawa 2009.</p> <p>R. Porter, Szaleństwo, rys historyczny, Poznań, 2003.</p> <p>Uzupełniająca:</p> <p>M. Marcinów, Historia polskiego szaleństwa, Warszawa 2017.</p> <p>A. Kapusta, Szaleństwo i metoda, Lublin 2010.</p> <p>E. Panofsky, Inni, Saturn i Melancholia. Studia z historii, filozofii, przyrody, medycyny, religii oraz sztuki, Universitas, Kraków 2000.</p> <p>S. Kiswa, Histeria sztuki, Kraków 2023.</p> <p>M. Bielecki, Trzy opowieści o Obcym. Kristeva, Gombrowicz, Pankowski,</p>

		<p><i>Kształcenie Językowe</i>, 16/2018. T. Kitliński, <i>Obcy jest w nas.</i>, Kraków 2001. M. Środa, <i>Obcy, inny, wykluczony</i>, Gdańsk 2020. W. Bałus, <i>Mundus melancholicus. Melancholiczny świat w zwierciadle sztuki</i>, Kraków 1996. P. Bracken, Ph. Thomas, <i>From Szasz to Foucault: On the Role of Critical Psychiatry</i>, PPP 17/2010. J. Derrida, <i>Cogito i historia szaleństwa</i>, <i>Literatura na świecie</i>, 6/1988. A. Mickiewicz, <i>O ludziach szalonych i ludziach rozsądnych</i>, Warszawa 1955. D. Kot, <i>Tratwa Odysa</i>, Gdańsk 2020. S. Žižek, <i>Melancholia i akt etyczny</i>, Warszawa 2001.</p>
11	<p>Efekty uczenia się z przyporządkowaniem do efektów uczenia się kierunkowych</p> <p>(w przypadku zajęć dedykowanych kreatywności społecznej efekty zajęć należy przyporządkować do efektów kierunkowych kreatywności; w przypadku zajęć niededykowanych, efekty zajęć powinny być przyporządkowane do efektów kierunkowych również innych kierunków)</p>	<p>Wiedza:</p> <p>W1, W2, W3,</p> <p>Umiejętności:</p> <p>U1, U2, U3,</p> <p>Kompetencje społeczne:</p> <p>K1, K2,</p>
12	<p>Sposób weryfikacji efektów uczenia się (oddzielnie dla każdego efektu)</p>	<p>W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2,</p>
13	<p>Metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład z elementami konwersatorium (analiza wybranych tekstów)</p>
14	<p>(1) Metody oceniania (2) Kryteria oceniania</p>	<p>1) 2)</p>